

HUBRO

- nattens kjempe er truet -

Få opplevelser frembringer villmarksfølelsen på samme måte som hubroens trolske rop, rungende over skogen en stille vårkveld. Skulle du i tillegg være heldig å få se denne sky og mektige fuglen, blir du en stor naturopplevelse rikere, et minne du garantert vil huske for livet. Men hubrobestanden i Norge er ikke lenger like stor som den en gang var, og fremtiden ser ikke bare lys ut for hubroen.

Kjennetegn

Hubroen måler 60-70 cm fra nebb til stjert og har et imponerende vingespenn på 160-188 cm. Det gjør

den til verdens største ugle. Fjærdrakten er mørk og spraglet i brune fargetoner. På toppen av hodet har hubroen to fjærtopper som kan reises. De store, oransje øynene er gjerne det første kjennetegnet en legger merke til når en får se en hubro på nært hold. Fjærtoppene, øynene og den hvite strupen gir arten et særegent og umiskjennelig oppsyn.

I motsetning til de fleste andre fugler har hubroen og andre ugler øynene festet foran på hodet. Det gir dem et godt dybdesyn, noe som kommer godt med når de jakter. Ugler har også en svært god hørsel. Ørene er plassert litt asymmetrisk på hver side av hodet. Det gjør det enklere for fuglene å bedømme nøyaktig hvilken retning en lyd kommer fra.

Et imponerende vingespenn på opptil 180 cm gjør hubroen til verdens største ugle.

Foto: Frode Johansen.

Forrige side: En voksen hubro er ikke til å ta feil av med sin store størrelse og karakteristiske fjærtopper på hodet. Foto: Frode Johansen.

Forside: De store, oransje øynene er iøynefallende på nært hold. Foto: Karl-Otto Jakobsen.

Roping

Det latinske navnet *Bubo bubo* henspiller på revirlyden til hannen, et dypt, rungende "hoo-å". Under gode lytteforhold kan revirropet høres opp mot fire kilometer! Hubroen roper gjerne mest aktivt fra februar til april. Den høres oftest på skyfrie kvelder med lite vind, og det bør ikke være altfor kaldt. Hubroen roper også på høsten for å fortelle streifende ungfugler på utkikk etter egne territorier at dette reviret er opptatt.

Revirropene fra etablerte par høres oftest i skumringen. Roping kan begynne allerede før solnedgang, mens det enda er fullt dagslys. Andre ganger høres ingenting før etter mørkets frembrudd. Mange par gir også lyd igjen i grålysningen, men da gjerne mindre aktivt enn på kvelden. Variasjonen er imidlertid stor. Enslige hanner bruker gjerne mye tid på roping for å lokke til seg en hunn. Etablerte par kan være svært stille og anonyme, noe som gjør arten vanskelig å kartlegge.

I innlandet hekker hubroen gjerne i åpent, kupert skogsterreng. Foto: Ingar Jostein Øien.

Utbredelse og biotopvalg

I Norge har hubroen i dag sin hovedutbredelse i kystnære strøk fra Vest-Agder til Helgeland. I tidligere tider var den en forholdsvis vanlig fugl også mange steder på Østlandet. De siste hundre årene har den imidlertid gått kraftig tilbake i antall i innlandet. Lengst nord i landet har den trolig alltid vært fåtallig. Den norske bestanden ble i 2008 estimert til å ligge i intervallet 408-658 par, og den er fortsatt i tilbakegang.

Mange forbinder nok hubroen først og fremst med dype skoger og uberørt villmark. Fra gammelt av var hubroens rop forholdsvis vanlig å høre i slikt terreng. I dag finnes de største og tetteste hubrobestandene i kystnære områder. Her hekker den i åpent, kupert landskap. Hubroen foretrekker å jakte i åpne områder og unngår helst sammenhengende, tett skog.

Det er i åpent kystlandskap vi i dag finner de tetteste hubrobestandene her i landet. Foto: Karl-Otto Jakobsen.

Øynene på denne dunungen levner ingen tvil om hvilken art det dreier seg om. Foto: Frode Johansen.

Hekking

Hubroen foretrekker å plassere reiret på en hylle i en fjellvegg eller en bratt skråning. Det gjør det vanskeligere for predatorer å komme til, og ugla får god oversikt over omgivelsene. Det er en fordel om hylla er forholdsvis stor, slik at ungene får plass å boltre seg på når de blir større. I flatt terreng kan hubroen plassere reiret inntil en kampestein, et rotvelt eller en stor stubbe.

Ungene er dekket av et tykt, grått dunlag når de er små. De spaserer gjerne på oppdagelsesferd

et godt stykke bort fra reiret før de er flyvedyktige. Konfrontert med fare, vil en unge feste blikket på inntrengeren og bre ut vingene for å gjøre seg stor, mens den hveser og knepper med nebbet og vugger fra fot til fot. Støter man på et slikt dunkledt vesen med store og stirrende, oransje øyne og besynderlig oppførsel i skogen en sen kveldstime, så kan nok hver og en få seg en liten støkk. Det er kanskje ikke så rart at folk i eldre tider trodde på underjordiske vesener?

Uisolerte høyspentledninger kan være en dødsfelle for en hubro. Stolpene brukes gjerne som utkikkspunkt under jakten. Foto: Frode Johansen.

Trusler mot bestanden

Hubrobestanden i Norge har gått kraftig tilbake de siste hundre årene. I dag er den fortsatt i tilbakegang, og bestanden er liten. Hvis ikke trenden snus, kan hubroen være borte fra norsk fauna om noen få tiår.

Høyspentmaster og endret arealbruk i hubroens leveområder er de to viktigste truslene mot hubroen i dag. Med et vingspenn på 180 cm risikerer en hubro å komme borti strømførende enheter når den letter fra en høyspentmast, og den blir da momentant drept av strømoverslag. Dette er trolig den vanligste dødsårsaken for hubroer i dag. Å isolere strømførende enheter som er farlige for hubroen, samt å utforme konstruksjonen på en slik måte at faren for at hubroen skal komme i kontakt med linene reduseres, er derfor av avgjørende betydning for å bevare hubrobestanden vår.

Økt menneskelig aktivitet i tidligere uberørt natur er den andre store trusselen hubroen står

overfor. I hekketiden er hubroen vår for forstyrrelser, og den kan gi opp hekkingen hvis den forstyrres av mennesker nær reiret i hekkesesongen. Det finnes mange eksempler på at hubroen har forsvunnet fra faste hekkeplasser etter etablering av hytter, veier, vindmøller og oppdrettsanlegg eller på grunn av tømmerhogst nær hekkeplassen.

Hubroen ble plassert i kategorien «Sterkt truet» i Artsdatabankens rødliste fra 2010. Det betyr at arten står i fare for å forsvinne fra norsk fauna hvis dagens utvikling ikke snus. En nasjonal handlingsplan for hubro ble laget i 2009 av Direktoratet for naturforvaltning som et ledd i arbeidet med å bevare hubrobestanden vi fortsatt har. Fylkesmannen i Nordland har ansvar for å følge opp planen. Planen kan lastet ned fra fylkesmannens nettsider.

Foto: Ingar Jostein Øien.

Hvordan oppføre seg ved en hubrolokalitet?

Det er svært viktig at hubroen får være i fred på hekkeplassen! Eggleggingen starter vanligvis fra midten av april i Nordland. Lengst syd i landet starter den tidligere, gjerne fra midten av mars. Fra egglegging tar det omlag 13 uker før ungene er flygedyktige. I rugeperioden og mens ungene er små, kan hubroen forlate egg og unger hvis den blir utsatt for forstyrrelser og derfor ikke lenger betrakter reirplassen som trygg. Kjenner du til en plass hvor det finnes hubro, er det derfor veldig viktig å styre nysgjerrigheten og la fuglene få ro! Den beste måten å oppleve en hubro på er å lytte etter ropene en stille vårkveld, ikke å oppsøke et reir.

Den mest kritiske perioden er de første ukene etter eggleggingen. Den sammenfaller med påsken, en fin tid som mange benytter til å besøke hytta og være ute i naturen. Hvis du vet at det finnes hubro i turområdet ditt bør skituren eller fotturen legges godt utenom hubrolokaliteten i hekketiden. Ferdsel med båt eller snøscooter nær en hubrolokalitet bør også unngås.

Har du hørt hubro?

Norsk Ornitologisk Forening gjennomfører et landsdekkende kartleggingsprosjekt av hubro. Det ble startet i 2008 og skal vare i fem år, frem til og med 2012. Prosjektet er en del av den nasjonale handlingsplanen for hubro. Hvis du har hørt eller sett (inklusive død fugl) en hubro, bør observasjonen rapporteres til:

www.artsobservasjoner.no/fugler.

Regionale koordinatører vil da følge opp observasjonen. Informasjonen vil være tilgjengelig for saksbehandlere i forvaltningen som trenger den i arbeid med plansaker, men den vil være skjult for andre. Rapportering av hubroobservasjoner er av avgjørende betydning for at det skal være mulig å ta hensyn til arten i arealplanleggingen i kommunene. Uten tilgjengelig stedfestet informasjon vil en hubrolokalitet fort kunne bli regulert til hyttetomter. God rapportering er derfor viktig for å bevare denne karismatiske arten for fremtiden.

Fylkesmannen i Nordland

Moloveien 10, 8002 Bodø. Tlf.: 75 53 15 00

Internett: www.fylkesmannen.no

Direktoratet for naturforvaltning

Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim. Tlf.: 73 58 05 00

Internett: www.dirnat.no

Norsk Ornitologisk Forening

Sandgata 30 B, 7012 Trondheim. Tlf.: 73 84 16 40

Internett: www.birdlife.no